

Narodna banka na Republika Makedonija



**Rabotilnica na tema: "Visokoto nivo na gotovite pari vo optek
vo Republika Makedonija"**

Skopje, 14.04.2006 g.

**ZAVR[NI SOGLEDUVAWA I
PREPORAKI**

April 2006 godina

Od izlagawata na prezeniterite i diskusiterite na u~esnicite vo ramki na rabotilnicata mo`e da se konstati ra deka vo Republika Makedonija gotovite pari vo optek podolg vremenski period se odr`uvaat na relativno visokini vo. Vakvata sostojba nepovolno se odrazuva vrz ekonomijata i doveduva do nizane gati vni pojavi i problemi, kako {to se:

- visoki tro{oci za emisija i distribucija na gotovinata koi se reflektiraat vo povisoki tro{oci i za nositelite na platniot promet (bankite) i za ostanatite ekonomski subjekti (pretprijatijata i naseleni eto)
- dano~navazi ja
- pomal a efikasnost vo pl a}awata na transakciite
- visokini vo nasiva ekonomija
- necel osno iskori stuvawe na pari ~ni ot potencial koj se ~uva nadvor od bankarskiot sektor
- problemi vo statisti~kata evidencija, kako baza za kreirawe na makroekonomskata politika i drugite ekonomski politiki.

Sogleduvawata od dene{nata rabotna sredba jasno uka`uvaat deka visokotoni vo na gotovi pari vo optek pretstavuva kompleksen problem, koj e determiniran od pove}e ekonomski, pravni, prakti~ni, socijalni i obrazovni faktori:

Prvo, postojnata pravna ramka od domenot na raboteweto so gotovina upatuvana dvojnost vo regulativata. Imeno, so Zakonot za platen promet (~len 7-a, stav 3) gotovinski te transakcii se ograni~eni na maksimalen iznos vo denarska protivrednost od 100 evra, dodeka so Zakonot za spre~uvawe na perewe pari i drugi prinosi od kaznivo delo (~len 13) se zabranuva vr{ewe na gotovinski pl a}awa, odnosno isplata na gotovi pari vo iznos od 15.000 evra ili pove}e vo denarska protivrednost vo vid na edna ili pove}e povrzani transakcii, {to ne e izvr{eno preku finansijskainstitucijavlastena za vr{ewe na platen promet.

Vtoro, otsustvoto na podetalna regulativa so koja jasno }e se reguliraat uslovite i na~inot za naplata i pl a}awe so gotovi pari, ostava prostor za gotovinsko rabotewe vo pogol em obem. Vo nasokana re{avawe na ovoj problem se najavite na Ministerstvoto za finansii za pozna~ajna revizija na Zakonot za platen promet vo 2007 godina.

Treto, s~u{te aktuelnata praktika na gotovinska isplata na plati, penzi i, socijalni primawa, otkup od indivi dualni te proizvodeli na zemjodelski i drugi proizvodi i sl., bazarana na prethodnite zakonski re{enija

^etvrto, procesot na zamena na gotovinskoto rabotewe so bezgotovinski platni instrumenti, odnosno so plate`nikarti~ki e vo po~etna (zarodi{na) faza, vo ~ija zadnina ima niza ekonomski i socijalni pri~ini (stepenot na ekonomska aktivnost, visinata na platite, obrazovanieto i navikite kaj naseleni eto, doverbata vo bankarskiot sektor, vo sektorot pretprijatija, vo sektorot naseleni eto i tn.)

Poa|aj}i od navedenite sogleduvawa i izlagawata na u-esnicite vo rabotilnicata koi vo svoite prezentacii otvorija niza pra{awa i iznesoa odredeni predlozi, do nadle`nite insti tucii za razgleduvawe i odlu~uvawe gi sumi rame slednite preporaki:

1. Da se inici ra postapka za revizi ja i podobruvawe na pravnata regul ati va od obl asta na pl atni ot promet i usoglasuvawe so Zakonot za spre~uvawe na perewe pari, so cel el i mi ni rawe na voo~enite proti vre~nosti .

2. Da se podgotvi i usvoi podetal na regul ati va so koja jasno }e se regul i raat uslovite i na~inot za rabota so gotovi pari od strana na site subjekti vo ekonomijata (korporativni ot sektor, fizi ~kite lica, banki te i drugi te nositeli na pl atni ot promet), kako i pravata i obvrski te na nadle`nite kontrolni organi .

3. Da se napu{ti praktikata na gotovinska isplata na odredeni obvrski (kako {to se, isplatata na plati, penzii, socijalni primawa, otkupot od indidualnite zemjodelski proizvodi teli i sl.) i da se premine kon nivna bezgotovinska isplata, odnosno preku pref rl awe na sredstvata na smetki vo banka.

4. Da se dizajnira i sprovede integralna strategija za postepeno integri rawe na sivata ekonomija vo of icijal nata ekonomija, koja }e bazi ra na bal ans pome|u potti knuvawa i sankcii so vku~uvawe na pove}e insti tucii .

5. Bankite vo Republika Makedonija da vlo`at pogolem napor za stimul irawe na naselenieto i trgovcite za pogolema upotreba na plate`nite karti ~ki, sledewe na svetski te trendovi, poorganiziran nastap na pazarot, kako i natamo{ no jaknewe na doverbata kaj naselenieto vo bankarski ot sektor.

6. Zdru`enieto za bankarstvo da gi razgl eda mo`nosti te i prezeme merki so koi }e se deluva stimulatивно vrz upotrebata na ~ekot, kako instrument za bezgotovinsko pla}awe.

7. Preku Naci onalni ot sovet za pl atni sistemi da se pokrenat aktivnosti koi }e vli jaat na natamo{ no zgol emuvawe na svesta za prednosti te od kori stewe na instrumenti te za bezgotovinsko pla}awe, kako i za negativnosti te i {teti te koi proizleguvaat od zaobikoluvaweto na of icijal nite insti tucii za vr{ewe transakcii vo pl atni ot promet i ~uvawe na gotovina nadvor od niv.

8. Podobra koordnacija i sorabotka pome|u regul atorni te i kontrolni te insti tucii i nositelite na pl atni ot promet, kako klu~na pretpostavka za organizirano dejstvuvawe vrz probl emot i ostvaruvawe pozitivni rezultati .